

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

1 Vtrum liceat episcopatum appetere.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

Sanctum bonorum, contingit dupliciter. Uno modo ex parte appetitus tantum alio modo, etiam ex parte rei appetitae. Cum n. dicitur episcopatum appetere ratione circumstantiarum bonorum, ponitur ibi actus appetendi in ly appeti: ponitur res appetita in ly episcopatum: ponitur ratio appetendi in ly ratione circumstantiarum bonorum. Ratio autem appetendi finis est, & refertur potest ad duo. s. ad rem appetitam, & ad ipsum actum appetendi. Et si quidem refertur ad rem appetitam, & ad actum appetendi simul, sensus est, quod illud quod est ratio appetendi, appetitur, & ut finis rei appetitae, & ut finis actus appetendi. Et sic appetens episcopatum ratione circumstantiarum honorum, appetit ipsa circumstantia bona ut finem episcopatus, & ut finem sui actus appetendi. Quando uero ratio appetendi refertur ad appetitum tantum, tunc non denotatur, quod id quod est ratio appetendi, sit finis rei appetitae, sed denotatur quod est finis motus ad appetendum: & sic appetens episcopatum ratione bonorum circumstantiarum, non ordinat episcopatum ad bona circumstantia ut ad finem, sed appetitum suum ordinat ad circumstantia bona ut ad finem. Inter hos autem duos modos appetendi episcopatum ratione circumstantiarum bonorum haec est differentia, quod primo modo appetere est omnino & manifeste peruersum: quonia ordinat episcopatum quo ad principalem actum, qui est cura animarum, ad bona circumstantia, ut finem, quod pculdubio est peccatum mortale ex suo genere. Et hmoi peruersitas radicē tenet: author in littera, dū distinguendo tria inuenta in episcopatu, addidit ordinē dicens, quod principale & finale est episcopalis operatio, qua utilitatem proximorum consulit. Cum uero episcopatus alio modo appetitur propter bona circumstantia, appetitus quidem malus est, eo quod appetibilia inuenta in episcopatu non eundem ordinē habent respectu appetentis, quē habent inter se: quia respectu appetentis bona circumstantia se habent ut finis inter se aut non sic se habent, sed bona circumstantia se habent, ut ad finem. Mortalis autem appetitus non uidetur secundum genus suum ex eo, quod talis appetitus copatur secum rectitudinem uoluntatis respectu aliorum in episcopatu inuentorum, uerbi gratia, Ioannes mouetur ad appetitum episcopatus ratione bonorum circumstantiarum, ut si habeat sufficientiam temporalium, & honorem. Veruntamen cum hoc intendit facere debitum suum circa curam animarum & distributionem bonorum tam ecclesiae, quam pauperibus terrae: nec intendit ut episcopatum ad finem temporalium, sed quantum sibi conceditur sui portione sua, & debito sibi honore, & huiusmodi ad laudem Dei. In hoc appetitu ex hoc capite nullam ego uideo de formitate mortalem propter dictam rationem. Et propterea puto autorem dixisse illicitum, & non dixisse, mortale. Et confirmatur, quia nec

ARTICVLVS PRIMVS.

Utrum liceat episcopatum appetere.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur, quod liceat episcopatum appetere. Dicitur enim Apostolus 1. ad Timotheum 3. Qui episcopatum desiderat, bonum opus desiderat: sed licitum est, & laudabile bonum opus desiderare. ergo etiam laudabile est desiderare episcopatum.

¶ 2. Preterea. Status episcoporum est perfectior, quam religiosorum status, ut supra habitum est: sed laudabile est, quod aliquis desideret ad statum religionis transire. ergo etiam laudabile est, quod aliquis appetat ad episcopatum promoueri.

¶ 3. Preterea. Prouerbi. 11. dicitur. Qui abscondit frumenta, maledicetur in populis, benedictio autem super caput uendendum: sed ille qui est idoneus & uita, & scientia ad episcopatum, uidetur frumenta spiritalia abscondere, si se ab episcopatu subtrahat: per hoc autem quod episcopatum accipit, ponitur in statu frumenta spiritalia dispensandi. ergo uidetur quod laudabile sit

Aniri, sunt peccata mortalia, quando deest materia iniusta, aut finis ultimus non ponitur in pecunia, seu honore, ut ex proprijs tractatibus superius latius patet. In hoc autem casu non ponitur finis ultimus in hmoi, nec iniustitia ex parte materiae appetitae.

¶ Sed contra hoc obstat, quod clericum appetere beneficium, ut habeat sufficientiam temporalium, nullum peccatum est. Igitur appetere episcopatum ut habeat sufficientiam temporalium, cum persona est nobilis, seu talis gradus, aut status ut reddat episcopales sint proportionati ad sufficientiam temporaliū respectu ipsius, non erit illicitum.

¶ 4. Præterea. Facta sanctorum, quae in sacra scriptura narrantur, nobis proponuntur in exemplum, secundum illud ad Romanos 15. Quaecumque scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt: sed legitur Isai. 6. quod Isaias se obtulit ad officium praedicationis, quod praecipue competit episcopis. ergo uidetur quod appetere episcopatum sit laudabile.

SED CONTRA est, quod Augustinus dicit 19. de ciuitate Dei. * Locus superior, sine quo populus regi non potest, etiam administratur, ut decet, tamen indecenter appetitur.

RESPONDEO dicendum, quod in episcopatu tria possunt considerari, quorum unum est principale & finale, scilicet episcopalis operatio, per quam utilitati proximorum intenditur, secundum illud Ioan. ult. Pascite oues meas. Aliud autem est altitudo gradus: quia episcopus super alios constituitur, secundum illud Matthaei. 23. Fidelis seruus, & prudens, quem constituit Dominus super familiam suam. Tertium autem est, quod consequenter se habet ad ista, scilicet reuerentia, & honor, & sufficientiam temporalium, secundum illud 1. ad Timotheum. 5. Qui bene praesunt presbyteri, duplici honore digni habeantur. Appetere ergo episcopatum ratione huiusmodi circumstantiarum bonorum, manifestum est, quod est illicitum, & pertinet ad cupiditatem, uel ambitionem. Unde contra Pharisaeos

Consequenter se habet ad ista, scilicet reuerentia, & honor, & sufficientiam temporalium, secundum illud 1. ad Timotheum. 5. Qui bene praesunt presbyteri, duplici honore digni habeantur. Appetere ergo episcopatum ratione huiusmodi circumstantiarum bonorum, manifestum est, quod est illicitum, & pertinet ad cupiditatem, uel ambitionem. Unde contra Pharisaeos

Dicitur enim Apostolus 1. ad Timotheum 3. Qui episcopatum desiderat, bonum opus desiderat: sed licitum est, & laudabile bonum opus desiderare. ergo etiam laudabile est desiderare episcopatum.

Ergo uidetur quod appetere episcopatum sit laudabile. Sed contra hoc obstat, quod clericum appetere beneficium, ut habeat sufficientiam temporalium, nullum peccatum est. Igitur appetere episcopatum ut habeat sufficientiam temporalium, cum persona est nobilis, seu talis gradus, aut status ut reddat episcopales sint proportionati ad sufficientiam temporaliū respectu ipsius, non erit illicitum.

¶ Sed contra hoc obstat, quod clericum appetere beneficium, ut habeat sufficientiam temporalium, nullum peccatum est. Igitur appetere episcopatum ut habeat sufficientiam temporalium, cum persona est nobilis, seu talis gradus, aut status ut reddat episcopales sint proportionati ad sufficientiam temporaliū respectu ipsius, non erit illicitum.

lib. 19. c. 19. non peccat a fine. 109.

ria enim omnium temporalium in episcopatu secundum se se habet ut ad finem: resp. (tu autem huius appetentis se habet ut finis: & propterea inuimodi illicitus semper appetitus inuenitur. Et secum hoc accipienda sunt uerba Domini contra Pharisaeos. Amati primos accubitus in coenis. Habent. n. hac ratione eius

ut rem appetitam. & ut rationem appetentis se habet ut finem. Fecit autem hoc non casu, sed in quarta conclusione tractamus ergo de ratione appetendi relata ad episcopatum propterea transeamus ad quartam conclusionem

Dominus dicit Matth. 23. Amat primos accubitus in coenis, & primas cathedras in synagogis, salutationes in foro, & uocari ab hominibus, Rabbi. Quatum autem ad secundum, scilicet celsitudinem gradus, appetere episcopatum est praesumptiuum. Unde Dominus arguit discipulos Matth. 20. primatum quereutes, dicens. Scitis quia principes gentium dominantur eorum. Vbi Chrysostomus dicit, quod per hoc ostendit, quod gentile est primatus cupere, & sic Gentium comparatione eorum animam eluatum conuertit: sed appetere proximis prodesse, est secundum se laudabile & uirtuosum. Verum quia prout est episcopalis actus, habet annexam gradus celsitudinem, praesumptiuum uidetur quod aliquis pesse appetat ad hoc, quod subditis profit, nisi manifesta necessitate imminente, sicut Greg. dicit in pastoral. quod tunc laudabile erat episcopatum querere, quoniam per hunc quaequam dubium non erat ad supplicia grauiora peruenire. Vbi non de facili inueniebatur quod hoc onus assumeret, praesertim cum aliquis charitatis zelo diuinitus ad hoc incitatur, sicut Greg. dicit in pastoral. quod Isaias prodesse proximis cupiens, laudabiliter officium praedicationis appetijt. Potest tamen absque praesumptione quilibet appetere talia opera facere, si cum contingeret in tali officio esse, uel et se esse dignum ad talia opera exequenda: ita quod opus bonum cadat sub desiderio, non autem primatus dignitatis. Unde Chrysost. dicit super Matth. Opus quod desiderare bonum, bonum est: primatus autem honoris concupiscere, uanitas est. Primatus enim fugiendum se de-

siderat, desiderantem se horret. Ad primum ergo dicens, quod sicut Gregorius dicit in pastoral. illo tempore hoc dixit Apost. quod ille qui plebibus preerat, primus ad martyrii tormentum ducebatur: & sic nihil aliud erat quod in episcopatu appeti posset, nisi bonum opus. Vbi August. dicit 19. de ciui. Dei, quod Apost. dicens. Qui episcopatum desiderat, bonum opus desiderat, exponere uoluit quid sit episcopatus, quia nomen operis est, non honoris. Scopus quidem intentio est: ergo episcopum, sicut minus latine, superintendere possumus dicere, ut intelligat non se esse episcopum qui praeselle dixerit, non prodesse. In actione, ut parum ante praemittit, non amandus est honor in hac uita, siue potentia, quoniam omnia uana sunt sub Sole, sed opus ipsum, quod per eundem honorem, uel potentiam fit. Et tamen ut Gregorius dicit in pastoral. laudans desiderium, scilicet boni operis, in pauorem ueritatis prout, quod laudauit, cum subdit. Oportet autem episcopum irreprehensibilem esse, qualiter dicitur: Laudo quod queritis, sed discite quid queritis.

Ad secundum dicens, quod non est eadem ratio de statu religionis, & de statu episcopali, propter duo. Primo quidem, quia ad statum episcopalem praerogatur uita perfectio, ut patet per hoc, quod Dominus a Petro quaesuit, si plus eum ceteris diligeret, antequam ei committeret pastorale officium: sed ad statum religionis non praerogatur perfectio, sed est uia in perfectionem. Unde Dominus Matth. 19. non dixit

Si igitur manifesta imminet Ecclesiae necessitas, praesumptio non est ab appetitu episcopatus, sed ter quod o seio, quod secunda ex parte est, scilicet zelo diuinitus ad hoc incitatur. Haec obiectio prima est ad excusandum appetitum a praesumptione, in incitationem ad episcopatum, quoniam diligentissime consideranda sunt diuinitus, quoniam multi possunt sibi promittere se incitationem diuinitus non me mouet aliquid quam zelus animarum, incitatio diuinitus uenit, nemo potest cogitare episcopatum est de propheta. Et propterea incitationem non est, acceptanda non est, nisi admodum operum euidenter aditur de ista conuictione purgatum. Et de Equito monacho in illa dicitur quod uidit se in lingua tangi, ita quod non pueri nene se a diuinis allocutionibus, seu praedicationibus scire debes quinto, quod regula generalis est, quod que licitus, & quandoque illicitus, non est appetitus: quoniam actus ex suo genere illicitus est

Hom. 66. in Matth. a me 410, 0. 2.

In par. 1. c. 8. circa med.

In par. 1. c. 7. paulo a princip.

Hom. 35. in Matth. iter medium & sine in opere imo. 2. 60, 10. 2.

Secunda conclusio iuxta secundum membrum est: Appetere episcopatum ratione celsitudinis gradus est praesumptiuum. Circa quam conclusionem applicatur distinctio supra posita, an scilicet ratione celsitudinis, dicatur sine appetitus tantum, an sine appetitus & rei appetitus simul. Et si dicitur sine rei appetitu, proculdubio peccatum mortale est homini appetitus: quoniam animarum cura ordinatur ad sui celsitudinem ut ad finem. Sed si dicatur rationem appetendi tantum, illicitum est eadem ratione, quia etiam appetere ratione iustitiae est temporalium, etiam illicitum. Obiectum tamen remanet, quo pacto huiusmodi appetitus ad speciem praesumptionis spectet, cum praesumptio consistat in hoc, quod aliquis appetit id, quod est supra dignitatem suam. Constat enim multos homines esse, in quibus inueniuntur conditiones ab Apostolo positae de episcopo. Et propterea non uidetur uniuersaliter uerum, quod appetere huiusmodi celsitudinem sit praesumptiuum. Ad hoc breuiter dicitur, quod implicat impossibilia, dicere aliquem habere conditiones requisitas ad episcopatum, & dicere quod appetat episcopatum ratione celsitudinis: est enim praepone in appetitu suo id quod est postponendum. Ipsam celsitudinem: ac per hoc manifeste conuincitur, quod appetit celsitudinem supra dignitatem suam. Unde non dicimus, quod uniuersaliter uerum est, appetere celsitudinem episcopalem esse praesumptiuum: sed dicimus quod appetere episcopatum ratione celsitudinis, semper est praesumptiuum: & ita est intelligenda haec littera. Non tamen dico quod semper est mortale, sed eadem ratione idem sentio in hoc casu sicut sentio in praecedenti: quod clarius in quarta conclusione manifestabit.

Tertia conclusio est iuxta primum membrum, Appetere proximis prodesse, est secundum se laudabile & uirtuosum, ubi autem uolens complere singula tria membra, singillatim de hoc primo & principali membro, scilicet episcopali operatione, non dicit sicut in praecedentibus, appetere episcopatum ratione episcopali operationis, ponendo episcopatum pro re appetita, & illud membrum pro ratione appetendi: sed dixit, quod appetere episcopalis operationem, quam significauit per ly proximis prodesse, est secundum se laudabile, ubi sola episcopalem operationem posuit, &

hinc licitus. Et propterea ga appetere episcopatum, ut profit ec...

Si es pfectus, uade, & uende, omnia quae habes: sed, Si uis pfectus esse. Et huius differentiae ratio est, quia secundum Dionysium...

AD III. dicendum, quod dispensatio spiritualium frumetorum non est faciendā secundum arbitrium cuiuslibet: sed principaliter quidem secundum arbitrium, & dispositionem Dei...

Ad hoc dicitur, quod haec uerba auctoris intelligenda sunt ut in pluribus, quoniam perfectorum paruus est numerus...

menta spiritualia, cui non competit ex officio, nec ei a superiori iniungitur, si ab aliorum correctione, aut gubernatione desistat...

AD IIII. dicendum, quod sicut Greg. dicit in pastoralibus, si quis mitti uoluit, ante se p altaris calcem purgatum uidit, ne non purgatus adire quisque sacra...

ARTICVLVS II. Vtrum liceat episcopatum iniunctum omnino recusare.

AD SECVNDVM sic proceditur. Videtur, quod liceat episcopatum iniunctum recusare. Vt n. Greg. dicit in pastoralibus, Peractam uita prodesse proximis cupiens...

¶ In eodem articulo in responsione ad secundum, nota inter tria genera impedimentorum ad obediendum, scilicet a se, uel a praeposito, uel a neutro...

Super Questionibus centisimamagesimamagnis. Ar. 1.

In 2. eiusdem q. nota, quod cum in corpore dicitur, quod si cur ad inordinationem uoluntatis pertinet...

Lib. 19. c. 19. circa h. 10. j.

In par. l. c. 7. a medio.

quod 5. art. 22.

Par. 1. cap. 7. paulo a pri.

Q. 26. ar. 2. & q. 183. artic. 1.